

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 10 kwietnia 2014 r.

**Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego
w Rzeszowie
ul. Targowa 1
35-064 Rzeszów**

W związku z projektem zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego, wnosimy następujące uwagi i wnioski:

1. Podstawowym uwarunkowaniem zewnętrznym, wartym wzmianki w rozdziale II.1, jest położenie województwa w łuku Karpat, stanowiącym jeden z kluczowych elementów „zielonej infrastruktury” Europy - podstawowy europejski korytarz ekologiczny, a zarazem korytarz łączności kulturowej i rozprzestrzeniania się wzorców kulturowych, w szczególności związanych z gospodarowaniem w środowisku przyrodniczym.
2. W rozdz. 2.2.1 (Zasoby środowiska przyrodniczego) proponujemy podkreślenie unikatowości:
 - a) Lasów Turnickich, stanowiących najważniejszy znany obecnie w łuku Karpat ośrodek różnorodności biologicznej związanej z karpackimi lasami bukowo-jodłowo-świerkowymi. Lasy te gromadzą wiele stanowisk unikatowych i bardzo rzadkich bezkręgowców, mchów i porostów, mając pod tym względem walory przyrodnicze porównywalne z Puszczą Białowieską na niżu;
 - b) Bieszczad (zarówno teren BPN, jak i inne partie Bieszczadów) jako ostatniego w Polsce rejonu, gdzie zachowały się jeszcze tereny bezdrożne, kluczowe np. jako mateczniki niedźwiedzia;
 - c) Całego województwa jako terenu kluczowego w skali Polski i Europy dla zachowania populacji dużych drapieżników (niedźwiedź, ryś, żbik, wilk), w tym ich zachowania jako elementu dziedzictwa przyrodniczego Unii Europejskiej.
3. Proponujemy dodanie, że istniejące korzystne warunki techniczne do rozwoju źródeł energii odnawialnej (rozdz. 2.5.1 projektu Planu), nakładają się na niekorzystne dla rozwoju takich źródeł energii uwarunkowania przyrodnicze – podobnie jak słusznie zapisano to dla energetyki wiatrowej. W szczególności, potrzeby ochrony różnorodności biologicznej cieków wodnych obszaru wymagają konsekwentnego utrzymania, a w niektórych miejscach odtwarzania ciągłości ekologicznej rzek i potoków. Występujące na terenie województwa gatunki ryb – a wśród nich gatunki, dla których odtworzenie

właściwego stanu ochrony jest europejskim celem ochrony środowiska, wynikającym z dyrektywy siedliskowej UE – odbywają, w ramach swojego cyklu życiowego, niezbędne krótkodystansowe migracje w ciekach, dlatego ciągłość ekologiczna cieków jest konieczna dla zachowania tych gatunków. Stwarza to istotne ograniczenie dla rozwoju małej energetyki wodnej, związanej z przegradzaniem cieków.

Pomimo dobrych warunków solarnych, rozwój energetyki solarnej w województwie podkarpackim ogranicza mała podaż terenów małowartościowych przyrodniczo, które bez szkody dla środowiska i przyrody mogłyby być zajęte przez wielkopowierzchniowe instalacje fotowoltaiczne. Ograniczenie to nie dotyczy oczywiście indywidualnej rozproszonej energetyki solarnej.

Proponujemy, ze względów opisanych powyżej, wykreślić zalecenie rozwoju energetyki odnawialnej (dotyczy elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych oraz wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych) na obszarach objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody.

4. Proponujemy przerehabilitację akapitu dotyczącego ryzyka powodziowego w rozdz. 2.5.2. W naszej ocenie, głównym powodem wysokiego ryzyka powodziowego jest nieprzemysłane zagospodarowanie przestrzenne, a nie tylko zlokalizowanie zabudowy mieszkaniowej i elementów infrastrukturalnych w obrębie obszarów potencjalnie zalewanych przez rzeki. Rola zbiorników retencyjnych i wałów w poprawie bezpieczeństwa powodziowego jest przeceniana.

Odnośnie "trzech dużych zbiorników retencyjnych" wskazanych na terenie województwa przez "program ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły", proponujemy dodać informację, że wszystkie one są wysoce konfliktowe środowiskowo, w szczególności znajdują się w konflikcie z ochroną obszarów Natura 2000. Informacja ta jest ważnym uwarunkowaniem, ponieważ jest istotna dla oceny szans realizacji tych zbiorników.

5. Proponujemy przerehabilitację elementów wizji województwa (Rozdz. III):
„Na całym obszarze województwa zostanie zapewniona prawidłowa gospodarka wodno-ściekowa. Ograniczone zostanie ryzyko powodziowe, dzięki nowoczesnemu zarządzaniu nim, obejmującego właściwe zagospodarowanie przestrzenne dolin rzecznych, ograniczanie skutków powodzi, a w razie potrzeby budowę urządzeń przeciwpowodziowych”.
„Zachowane zostaną walory środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem elementów i cech specyficznych dla województwa”.
6. W miejsce sformułowania „ograniczanie zagrożenia powodziowego” proponujemy używać sformułowania „zarządzanie ryzykiem powodziowym”, zgodnie ze współczesnym stanem prawnym, zarówno w zakresie dyrektywy powodziowej UE, jak i z prawem polskim. Ograniczanie zagrożenia powodziowego jest tylko jednym z możliwych - i nie w każdym miejscu właściwym - sposobów ograniczania ryzyka powodziowego.
7. Na str. 78: zasady gospodarowania zasobami wodnymi powinny ułatwiać migrację ryb, nie tylko dwuśrodowiskowych. Także ryby rzeczne muszą, dla zrealizowania swojego cyklu życiowego, odbywać zwykle wędrówki między różnymi siedliskami w rzekach, a ponadto możliwości ich migracji są ważne dla ochrony zasobów genowych ich populacji.
8. W systemie ochrony przyrody należy ująć konieczność utworzenia specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 Enklawy Puszczy Sandomierskiej (decyzja o jego zgłoszeniu do Komisji Europejskiej została już podjęta przez Radę Ministrów 28 stycznia 2014 r.).

Należy także wskazać potrzebę i możliwość wyznaczenia dodatkowych obszarów specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnego Sanu i Lasy Sieniawskie, zidentyfikowanych jako ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym wg kryteriów BirdLife¹. Wnosimy także o wskazanie tych obszarów na mapie.

9. Wnioskujemy, by nie wskazywać, jako kierunku polityki województwa, dalszego rozwoju funkcji łądowiska Arłamów, którego funkcjonowanie jest silnie konfliktowe z ochroną przyrody Pogórza Przemyskiego.
10. Wnioskujemy, by nie wskazywać, jako kierunku polityki województwa, rozwoju energetyki wiatrowej i wodnej. Te formy energetyki na terenie województwa podkarpackiego są wysoce konfliktowe środowiskowo. Nie jest technicznie możliwe pogodzenie rozwoju energetyki wodnej opartej o piętrzenia na rzekach, z jednoczesnym utrzymaniem i odtwarzaniem ciągłości tych rzek dla ryb.
11. Sprzeciwiamy się ujęciu, jako elementu polityki województwa, budowy zbiorników retencyjnych Kąty-Myscowa, Dukla oraz Rudawka Rymanowska. Wszystkie te trzy zbiorniki są bardzo konfliktowe środowiskowo i budowa każdego z nich powodowałaby bez wątpliwości znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000. Wobec „Programu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Wisły”, który został wskazany jako podstawa budowy tych zbiorników, podniesione zostały przez Komisję Europejską istotne zarzuty co do niezgodności z prawem UE (wszczęte postępowanie przeciwko Polsce o naruszenie prawa UE nr 2012/4116). Tym samym, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, przejmujący elementy planu niezgodnego z prawem UE, naruszałby prawo UE.

Zwracam tu uwagę, że uwzględnienie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zbiorników Dukla oraz Rudawka Rymanowska na podstawie „Programu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Górnej Wisły” oznacza automatycznie, że nie uwzględniono „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (a jako dokument wymagany ustawą i Ramową Dyrektywą Wodną powinien on być nadrzędny nad pozaustawowymi dokumentami jak program ochrony przeciwpowodziowej). Plan gospodarowania wodami ustala dla Wisłoka i Jasiołki, jako obligatoryjny cel środowiskowy, osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód, nie przewidując odstępstw od tego celu, jakie byłyby niezbędne dla budowy wskazanych zbiorników retencyjnych.
12. Nie możemy się zgodzić z tezą o „naturalnej predyspozycji województwa do lokalizacji dużych wodnych zbiorników retencyjnych”. Predyspozycje hydrologiczne i wynikające z rzeźby terenu, to nie wszystko. Względy środowiskowe (praktycznie każdy taki nowy zbiornik w województwie podkarpackim niszczyłby istotne wartości przyrodnicze) przesądzą o braku takiej predyspozycji.
13. W opisie walorów przyrodniczych województwa w prognozie oddziaływania na środowisko, proponujemy podkreślenie szczególnych walorów i specyfiki Lasów Turnickich – które odznaczają się w skali całych polskich Karpat nadzwyczajnymi walorami przyrodniczymi i obecnością wielu gatunków chronionych i zagrożonych – np. zgniotek cynobrowy, zagłębek bruzdkowany, ponurek Schneidera, bezlist okrywowy, widłoząb zielony, granicznik płucnik (14 stanowisk), wiele innych unikatowych gatunków mchów, grzybów i chrząszczy (*Lacon lepidopterus* – znalezione w 2012 r. drugie stanowisko w Polsce po rezerwacie ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego; *Eurythyrea austriaca*,

¹ Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. 1010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki, 594 str.

Sternodea baudii – jedyne współczesne stanowisko w Polsce; *Carabus zawadzkiejii* – występujący w Polsce praktycznie jedynie na tym obszarze; *Euplectus frivaldszkyi* znaleziony na Suchym Obycz, w Polsce występuje jeszcze tylko w Górach Słonnych i w Beskidzie Niskim; *Zeteotomus brevicornis* – niezwykle rzadko obserwowany drapieżny kusak współcześnie znany z Sudetów i Gór Świętokrzyskich; liczne gatunki chrząszczy saproksylicznych uważanych za wskaźniki lasu pierwotnego: *Tachysida gracilis*, *Ampedus melanurus*, *Ampedus tristis*, *Harminius undulatus*, *Ceruchus chrysomelinus*, *Dendrophagus crenatus*, *Thymalus limbatus*, *Peltis grossa*).

14. W prognozie oddziaływania na środowisko indywidualnego wskazania i opisanie wymaga problem krytycznego konfliktu między infrastrukturą transportową a korytarzami ekologicznymi, w tym zapewniającymi spójność sieci Natura 2000, zwłaszcza z punktu widzenia dużych drapieżników. Konflikt taki stwarza droga nr 19 i potencjalna S-19 na odcinku Rzeszów-granica państwa w Barwinku, będąca, niezależnie od przebiegu, barierą w poprzek całego pasma Karpat, co dla dużych drapieżników ma absolutnie kluczowe znaczenie. Problem ten jednak generuje także obecna droga nr 19 o narastającym ruchu, a budowa S-19 może, przy dobrym zaprojektowaniu, pomóc go rozwiązać. Konieczne jest rozwiązanie problemu poprzez bardzo intensywne sposoby zapewnienia ciągłości ekologicznej – niewystarczające w tej sytuacji będą typowe przejścia dla zwierząt, a konieczne będzie zastosowanie rozwiązań typu mosty krajobrazowe lub prowadzenie długich odcinków drogi S-19 estakadą lub tunelem.

z poważaniem